

Hij blijft doorscheppen

De woorden bouwen en baren zijn equivalenten in het Hebreeuwse woord *bara* dat voor het goddelijke scheppen gebruikt wordt. Dat staat heel dicht bij ons. Als iemand een dik boek af heeft, zeggen we wel: “Jij hebt echt een kindje gebaard, wat?” Zo baarde God hemel en aarde, zijn kindje. En het was een hele bevalling. Hij schiep, Hij baarde, Hij bouwde zijn vrucht tot zoiets onthutsend moois dat wij in de lente op apegapen in het gras gaan liggen om één te worden met de huid van zijn lieve jonge schoonheid, de hemelse aarde die zinderend en in de verrukkelijkste geuren door ons heen trekt. De Schepper bouwde zijn schepping zorgvuldig op. Ook wij bouwen als we scheppen. Volg het project van een kunstenaar maar eens, een architect bijvoorbeeld. Het werk vordert en je ziet steeds een beetje meer van wat het moet worden. En het wordt wat! Zo is ook de grote Architect van Boven constant geconcentreerd op wat zijn vingers creëren.

Wat betekent het dat God in zeven dagen de schepping heeft voortgebracht? Het betekent dat Hij niet over één nacht ijs gaat, maar er rustig de tijd voor neemt. Hij haast zich niet, dit is zijn project en dat moet goed worden. Geen vingerknip, geen spreuk, geen bezwering. Hij bekijkt het van alle kanten. Hij keurt het, en knikt vergenoegd als Hij ziet dat het lukt. Het gaat niet aan om de uurtjes en etmalen van de schepping te gaan tellen. Zes werkdagen en een rustdag! Daarmee maken we de schepping tot ons rationele 24/7. Het verhaal vertelt ons dat God geen tovenaars is die *simsalabim* zegt. Tovenaars zijn enge mensen die rare dingen doen. Door de tekst te verpletten tot een rij feiten maken we nu precies van God een tovenaars.

Het is de kniebuiging voor de Nieuwsgierigheid die ons parten speelt. Dat wat de orthodox gelovige gemeenschap de wetenschap verwijt, doet zichzelf ook. Ook zij wil het naadje van de kous weten, en mist daarbij de troost die de *betekenis* van de vertelling ons geeft. Ik zag eens een korte film die daar een mooie illustratie van geeft. Ik weet de titel niet meer, maar het gaat over een westerse zakenman die een inheemse stam ergens in de Zuid-Amerikaanse jungle benadert. Hij begint de mensen die daar wonen geestdriftig uit te leggen dat het project dat hij voor ogen heeft, hen allemaal rijk kan maken, ook al moeten daarvoor wel wat duizenden bomen de grond uit. Hij rekent het ze minutieus voor, en daarbij gesticuleert hij als een jongleur met zijn handen, alsof er geld in ligt. De leden van het bosvolk komen om hem heen staan en uitenthousiaste kreten. Hun ogen schitteren van plezier. Ze klappen in hun handen. De man stopt en kijkt ze hoopvol aan.

“Nou, wat vinden jullie hiervan?”

Maar niemand geeft antwoord. De mensen zien dat hij klaar is, en gaan met een big smile verder met wat ze aan het doen waren. Hij roept ze nog wanhopig na maar dat heeft geen effect meer. Men zag hem een kunstje doen en dat was een leuke ervaring. Ze hadden nog nooit zo'n goochelaar gezien. Het was een gebbetje voor ze. Intussen hebben ze wel wat beters te doen dan bakken geld verdienen waarvoor ze een half bos moeten vernielen. Deze anekdote toont scherp hoe het nut van het leven moet verbleken ten opzichte van de *zin* van het leven. De monnik broeder Titus in de Achelse Kluis antwoordde op de vraag wat eigenlijk het nut van het monnikenwezen was:

“Niets. Er is geen nut. Net als een kus, die is ook nutteloos. Maar wel heel belangrijk!”

Bij die junglemensen hield de nieuwsgierigheid naar winst halt voor de nuchtere vreugde van het alledaagse leven. Dat is bij ons al heel, heel lang niet meer zo. Bij ons is de nieuwsgierigheid de doornstruik geworden die volgens de fabel van Jotham koning werd, nadat de olijfboom, de vijgeboom en de wijnstok hadden bedankt voor de eer.

“Kom en koester u in de schaduw van mijn takken”, zei de doornstruik.

Dat doen we. Wij zijn kinderen van de Verlichting, en onze nieuwsgierigheid prikkelt ons, ook wat de Bijbel betreft tot de veronderstelde winst van rationele, logische argumentatie en concrete bewijsvoering:

“De schepping is écht letterlijk zo gebeurd! Er moeten nog sporen van zijn!”, zegt de één.

“Toe nou, het is één van de vele verhaaltjes over het begin van alles. Dat ga je toch niet letterlijk nemen”, zegt de ander.

En daarmee hebben we gezamenlijk het oerverhaal dat de basis legt voor een betekenisvol bestaan van zijn vreugdevolle boodschap beroofd.

Het woord bouwen zegt nog iets over Gods scheppingsactiviteit. Het is geen eenmalige handeling. Een gebouw vergt onderhoud. God schept voortdurend. Hij blijft zagezegd doorscheppen. Het houdt nooit op. Het wereldruim blijft gevuld worden met alle wonderen waarop onze nieuwsgierigheid zich heeft gestort. Er is dan ook niets mis met nieuwsgierigheid op zich. Het *gaat* mis als de nieuwsgierigheid zichzelf tot koning kroont zoals Jothams doornstruik. Het leven blijft zich vernieuwen. Door de wereld te scheppen heeft God zichzelf eraan verbonden en besloten deze te koesteren met zijn levendmakende Geest en altijd maar verder op te bouwen, te vernieuwen, te begeisteren, te inspireren. God schept, dat wil zeggen Hij bouwt en Hij baart, en is dus onafgebroken betrokken bij het project van zijn hart dat Hij tot stand bracht en brengt. Hij legt de kiem van het leven in ons en onze wereld, en het zaad ontspruit en groeit vanzelf. Hij geeft schwing aan de zwaartekracht in een ontzaglijk mechaniek dat bij Newton en zovele anderen tot nu toe blife verwondering wekt. Hij brengt de wereld en de ruimte in evenwicht door krachten die elkaar aanvullen en de balans in stand houden. Maar dan komt er iemand die met deze verbazingwekkende ingeschapen zelfregulatie van de natuur aan de haal gaat en de Schepper degradeert tot een klokkenmaker die ooit de sleutel omdraaide en de rest van de eeuwigheid met vakantie wordt gestuurd. Dit denkgedrocht kreeg de naam deïsme. Pakweg een eeuw later wordt evolutie tot de schepper van het leven verheven, terwijl je die toch ook heel goed kunt voorstellen als een programmapakket met zelflerende software dat door de Eeuwige is geprogrammeerd om een heel eind verderop in het bouwproces de mens te boetsen uit het natuurlijke materiaal dat Hij eerder schiep. Niet dat het zo ís, maar het kán. Een ander verklaart nog weer wat later dat datgene wat wordt waargenomen zich gedraagt volgens ijzeren natuurwetten, waaraan zelfs God – mocht Hij bestaan, want dat is tegen die tijd nogal dubieus geworden – zich niet kan onttrekken. Intussen is geloof geen serieuze gesprekspartner meer voor wetenschap. Wetenschap is volgens velen het beste wat we hebben om het universum te doorgronden.

De natuurwetenschap weet heel veel van het *hoe* van de natuur maar kan ons niets vertellen over het *waarom*. Het *hoe*, dat wil zeggen de geheimen van de samenhang en het mechanisme van de natuur worden steeds meer ontsluitend. Maar verder blijft de natuur hardnekkig zwijgen. Zij vertelt ons niets over het *waarom*, een plan, een doel, een bestaansreden. Wij maken haar dienstbaar aan onze behoeften, maar kunnen haar geen enkele belofte ontzetselen omtrent onze toekomst. Op vragen over zin, betekenis en bestemming van de mens heeft de wetenschap dan ook geen antwoorden. Dat houdt derhalve in dat zij ons geen perspectief kan bieden voor ons onzekere bestaan, geen zinvol geheel kan voorleggen van de werkelijkheid, geen bezielend verband dat ons draagt, geen compensatie voor onze schuld en onze schaamte, geen andere toekomst dan ‘het stof waarin we terugkeren’ (Hawking). De natuur is onze woning met uitzicht op het niets. Er

is geen troost in de pijn die inherent is aan leven en liefhebben, er is geen medelijden van een Metgezel die alles weet maar nooit verwijt, er is geen richtinggevoel in de keuzes die we maken, geen spoor dat de goeie kant uitgaat. De wetenschap is gedwongen zich neer te leggen bij de zinloosheid van het bestaan. Zij biedt ons slechts zwarte gaten. De schepping heeft zin en betekenis, er is een inhoud, een eeuwig plan, een bezield verband dat nooit meer stuk kan. Het heelal is niet koud en leeg, zoals de opinie weergeeft die een thermometer buiten hangt en daarop het vertrouwen van het hart stelt. Het heelal is geen empty place maar zij barst van de dynamiek en bruist van het goddelijke leven van Hem die het maakte. Er is meer dan pulsars en zwarte gaten en spiraalnevels. C.S. Lewis sprak van de *Grote Dans*. Dat is de toestand waarin eenmaal God alles en in allen zal zijn. Het is niet de dans van de Verlichting maar van het Licht zelf. Telescopen zijn ongeschikt om die dans of dat licht waar te nemen.